www.pertwk.com

هایکۆ

تریفەی مانگ لەسەر دار کاژ

www.pertwk.com

هایكۆ

تریفەی مانگ لەسەر دار کاژ

جاناتان کلیمینتس

وەرگێڕانی بۆ فارسی: نیکی کەریمی

وەرگێڕانی بۆ کوردی: جەبار سابیر

www.pertwk.com

هایکۆ

تریفەی مانگ لەسەر دار کاژ

بابەت: شیعری ژاپۆنی

وەرگێڕانی بۆ فارسی: نیکی کەریمی

وەرگێڕانی بۆکوردی: جەبار سابیر

تایپو نەخشەسازی: وەرگێڕ

تیراژ: هەزار دانە

چاپ: یەکەم چاپ پاییزی دوو هەزارو حەفت

چاپخانەی: ئاکام

ژمارەی سپاردنی(944) **ساڵی** 2007**ی وەزارەتی رۆشنبیری دراوەتێ.**

jabarsabir@hotmail.com

دەسپێك

شـیعری یـا گومانـەکانی هـایکۆ بـەر لەهـەر شـیب جۆرێکـە لەفەلسـەفە، ئـەم جـۆرە شـیعرە تایبەتـە ژاپۆنییەکان‌و هیچ نەتـەوەو کۆمەڵگەیـەکی تـر شیعری لـەم جۆرەی نییـە. ڕەگـەزی سـەرەکی شیعری هایکۆ گەڕانەوەیەکی پەتییە بۆ سروشت‌و ژیـان لـەناو سروشـتدا. ئەمـە جگـە لـەوەی کـەنابێت لەسـێ کورتە دێڕ تێپـەڕێت. زۆرێـك لەشـارەزایانی ئـەدەبی کـوردی پێیانوایـە کورتـە شـیعر یـاخود پۆسـتەرە شـیعر ئـەوەی لەسـەرەتای حـەفتاکانی سـەدەی پێشـوودا هاتـە نـاو شـیعری کوردییـەوە نزیکییـەکی لەگـەڵ (هـایکۆ) هەیـە، بـەڵام ئـەو بۆچـوونە تـەواو راسـتنییە چـوون پۆسـتەرە شـیعری ئێمـە کـەمتر گەڕانەوەی تێدایە بۆ سروشت لەکاتێکدا وەك پێشتر وتمان (هایکۆ) لەسروشتدا لەدایك دەبێت‌و تامو بۆیـەکی فەلسەفیشـی پێـوە دیـارە. باشـترین شـاعیرانی ئـەم جـۆرە شـیعرە (باشـۆ)یـە کـەزۆرترین شیعریشـی هەیـەو لـەم کتێبـەدا دەیخوێننـەوە. لێـرەدا دەکـرێ ئـەوە بڵـێم کـەمن ئـەم وەرگێڕانـەم وەك عەشقێك بۆ شیعرەکان کردووەو گەر سەرکەوتووش نـەبووبێتم ئـەوە بەگـەورەییتان بم بەخشـن. چـوون شیعر بۆخۆی وەرگێڕانی زۆر سەختەو ئەوەندەی بۆشم کرابێت هەوڵی خۆمداوەو لێرەشدا حورمەتی زۆرم بـۆ مامۆسـتای خۆشەویسـتم (عەبدولکـەریم شـێخانی) کەهەمیشـە بەڕێنماییـەکانی کۆمـەکم دەکـات‌و بەوەرگێڕانەکانمـدا دەچـێتەوە، بەتایبتـەتیش لـەم بەرهەمـەدا زۆرم مانـدوکرد، شـایانی سوپاسە.

پێڕست

سەحەر...
تاریكو روون....................................
گورگو مەڕ......................................
تریفەی مانگ...................................

سەحەر

نەلەدەشتو نەلە چیا
جووڵەی زیندەوەرێك نایا
لەم کازیوە بەفرینەدا.
چیو _نی

لەم سپێدە بەفرینەدا.
ناڵەی مەلان
نابیسترێ.
چیو _نی

لەم سپێدە بەفرینەدا
لەئەسپەکان راماوین.
باشۆ

لەنێوان گوڵە نیلۆفەرەکاندا.

ڕۆژووەکەم شکاند

باشۆ

چەندە چێژ بەخشە

بینینی سەوزەگیای تازە

کەسەر دەردێنن.

بونچۆ

لەبەر بارانی بەهارێدا

هەموو شتێك جوان دیتە بەرچاو.

چیو _نی

گوڵە داودییە سپییەکان

لەکازیوەدا باڵا بەرزتر

دێنە بەرچاو.

یاسن

نیلۆفەر ئاسا

ژیانم چەند خێرا تێپەڕی

ئەمڕۆ...؟

موریتاکە

ئەی کۆللارە

لەگەڵ خۆت بمانبە

کاتێ لەبەند ئازاد دەبی.

تاما

لەپشت پەنجەرەیەکی گچکەوە

شەوی بێ پایانی دیدار.

باشۆ

هاوسێکانم

ئەم پاش نیوەڕۆ پاییزییەیان

چۆن تێپەڕاند؟ نازانم.

باشۆ

بەفری تازە_

گەڵا زەردەکانی نێرگزیان

چەماندەوە.

باشۆ

قەلەڕەش
کەهەمیشە رقم لێیان دەبێتەوە
لەقەراغ بەفری ئەم بەیانییەدان.
باشۆ

ئەی هێلکە شەیتانۆکە
بەلوتکەی فۆجیدا سەرکەوە
هێواش، هێواش.
ئیسا

مەلە ئاوییەکان
زۆر سەنگین دێنە بەرچاو
کەخۆیان لەئاو هەڵدەکێشن.
ئۆنیستورا

وەك گوڵی نیلۆفەر

ژیانی من

سەراپا وەك رۆژێك دێتە بەرچاو.

مۆریتاکە

سپێدە

بەفر بووە باران

گوناهی نزیك بوونەوەی بەهار .

سامپۆ

ئاونگی بەرەبەیان

بەکەڵکی هیچ نایات.

ئایسا

لەدەوری کۆشکەکە

لەدەنگ مراویان

رۆژدەبێتەوە.

کیورۆکۆ

ئاه ئەی گوڵی نیلۆفەر
تەنانەت تۆش بەجێت هیشتم.
باشۆ

هێشتا سەری ساڵ تەواو نەبووە
چاو دەبڕمە شاخی فیجی.
سۆکان

بیٚ سەفەرو
بیٚ بەهار،
ئەم سپێدەیەم لەدەست چووبوو.
شیکی

تاريك و روون

گوڵێك هەڵوەری ـ

پەپولەیەك دەیباتەوە

شوێنی خۆی.

مۆریتاکە

بەبێ پەڕەموچ

شۆڕەبی (با) رەنگ دەکات.

ساریۆ

گڵکۆی ساگای رووگەش

لەنێو سەوزە گیای زستاندا.

شیکی

لەڕۆشنایی رۆژدا
سوور دەچێتـەوە
گەردنی کرمی شەوچرا.
باشۆ

کۆنە گۆمێك
بازدانی بەراز
خوڕڕەی ئاو.
باشۆ

دوا نیوەڕۆیەکی پاییزی
بیر لەدایكو باوکم دەکەمەوە.
بۆسۆن

دڵم دەگوشرێ

لەجوانی شکۆفەکانی گێلاس

تاتسۆ ـ جۆ

مانگە شەوێك

هەرچیم گوتووە

(وڕێنە)بوو.

تۆکۆگن

لەقەراغی تاڤگەکە،
هەورەکان هاتن
هەورەکان رۆیشتن
بەسەر گەڵاکانی دار ئەفرادا.

سۆشکی

ماسییە سوورە کونجەکان بازبازێن دەکەن
هەورەکان لەڕێڕەوی رووبارەکەوە
دەڕۆن.

تۆنی تسورا

روباری هاوینە
پردی هەیە
بەڵام ئەسپەکان خۆیان بەئاوەکە
دەکێشن.

شیکی

نەبەهارو

نەهاوین

نەیانتوانی بگەنە هەڵەموتەکانی فۆجی.

باشیتسۆ

هەورێ لەگوڵ

دەنگی زەنگێ.

لە ئوئەنو، یائاساکوز.

باشۆ

لەنەسیمی بەهاردا،

پیاوە بەڕێزە گەمییەوانەکە

پایپەکەی پێکرد.

باشۆ

بەڕوباری هاوینەدا تێدەپەڕم

بەخۆشی

کەوشەکانم لەبن هەنگڵمە.

بۆسۆن

گژوگیای هاوینە ـ

بەجێماون

جەنگاوەرانی ئازا.

باشۆ

بولبول ـ

لەپشت بییەکانەوە

لەپشت بێشەکانەوە.

باشۆ

هەموو ئەوەی هاتە سەرزمانم ئەمە بوو

ئاه، ئاه

گوڵە یۆشینۆکان.

نیشیتسۆ

سەگ بەفرۆشیارە

گەڕۆکەکان دەوەڕن

دار هەڵووژەکان دەپشکوون.

بۆسۆن

دارکونکەرە

بەشوێن دارێکی وشکدا دەگەڕێ

لەنێو گوڵە پشکووتووکانی گێلاسدا.

یۆسۆ

سەراسیمەیان کردین

گوڵەکانی درەختێك کەنازانین چییە،

بەبۆن و بەرامەیان.

باشۆ

ئاه ئەی پەپولە

ئارەزوت چییە

لەوەختی باڵە فڕێدا.

چیو ـ نی

بودای مەزن

تەنانەت لەخەونیشدا

گوڵو ئاڵتون دەگرێ.

ئایسا

زەوییەکانم فرۆشت،
بەڵام خەو نەچووە چاوم
لەبەر قیڕە قیڕی بۆقان.

هۆکۆشی

گەڵا سوورەکانی پاییز
کەمڕەنگ دێنە پێش چاو
لەپاڵ کەروێشکەی مەرەزە.

کیکۆ ـ شانی

جێگە باڵی پەڕندە
لەسەر رووی گەڵای سووری ئەفرا.

شیکۆ

گورگو مەڕ

گەڵاكان،
لە(با) بپرسن
كامتان یەكەمین گەڵابوون كەوتنە خوار.
سۆشۆكی

هەموو گریانەكان تەواو بوون
دەنگێ نییە
جگە لە(زیكە)ی زیكزیكە.
باشۆ

بەدرێژایی شەقام
شتێك بەرچاو ناكەوێت
لە من بەولاوە،
لەم پاشنیوەڕۆی پاییزەدا.
باشۆ

چاوی هەڵۆیان تاریك دەبن
وەختێك گورگ و مەڕو
پۆڕەکان دەیکەنە هەرا.
باشۆ

لەسەر زەنگێکی گەورە
پەپولەیەك هەڵدەنیشێ و
دەنوێ.
بۆسۆن

ئەمڕۆش دیسان،
خۆر بەسەر گوڵە خەرتەلەکانەوە ئاوابوو.
تان تان

سەرخەوێك دەشكێنم و
وا لەڕووباری كوێستانان دەكەم
چەڵتوكم بۆ بكوتن.
ئایسا

پشیلەكە دەخەوێ و بێداردەبێتەوە
بەباوێشكێكی درێژەوە
بۆ مێبازی دەكەوێتەڕێ.
ئایسا

ڕۆژی سەری ساڵ
وەك هەر دوا نیوەڕۆیەكی پاییزی
تەنیام.
باشۆ

دوای ڕۆژێكی درێژ
بەباوێشك دانەوە
لێك جیابووینەوە.

سۆشۆكی

پاشنیوەڕۆی ئەمڕۆ
لەسەر حەوزە كۆنەكە
بەفر بەسەر مراوییەكاندا باری.

شیكی

بێ ئەوەی سپی بن
سیس بوون و وەرین
گەڵاكانی شۆڕەبی.

شۆكیو ـ نی

دنیا پڕ ڕەنجەو بەم حاڵەشەوە
گێلاسەکان گوڵ دەگرن.
ئایسا

پیاوێ کەدەڵێ:
جگەرگۆشەکەم خۆشناوێ
(بێ گومان هیشتا گوڵی نەناسیوە)
باشۆ

بەم سوورە هەتاوە
لەقوڵایی دەریادا
لەقەراغی گۆمی موگامی.
باشۆ

هۆ راوچی پوشکەبەقنە
ئەمڕۆ ئەو چەند فڕی بوو؟
چیو- نی

سەرزەوی جیٚ هیٚشت
قازە کیٚوی دەگەڕیٚتەوە.
شۆمپا

هەم کیٚڵگەکەو هەم چیاش
هەردووك تارای بەفریان پۆشی
چیتر شتیٚك نابینریٚ.
یۆشۆ

کاتیٚ تۆ ڕۆیشتی،
ئیتر گوڵ لەسەر زەوی نابینم.
سۆشکی

ڕەشەبای زستان
خۆر دەخاتە
دەریاوە.
سۆشکی

ماندووەمردوو
لەگەڕان بەشوێن کوخێك
وەستاوم تاگوڵی لۆبیا ببینم.
باشۆ

سروەی پاشنیوەڕۆ
لۆچ دەخاتە
قاچی ماسیگرە.
بۆسۆن

کێ دەمرێ؟
ئاشکرانییە
زیکزیکەی پڕ هاتوهاوار.
باشۆ

غروبی رەنگ شینی ئاسمان،
داری سەروو تریفەی مانگی کردۆتە تابلۆ.
رانتسۆ

پەپولەکان هەرگیز هەڵناکەندرێن
بەبای پاییزی
جەخار بۆ گوڵە خەرتەلەکان.
باشۆ

تریفەی مانگ

کاتی بارانی بەهارە،
بەڵام شەو
تریفەی مانگ دار کاژەکان کەوتووە.
ریۆتا

وەختی مانگەشەو
لۆکەجاڕ
یەك پارچە گوڵجار دێتە بەرچاو
باشۆ

کۆترە باریکەیەك دەگمێنیٚ
لەنێو بێشەڵانی حەیزەران ـ
من بەدیار مانگەوە هەڵتروشکاوم.
باشۆ

(مانگ)ی پاییز
رووناكو ورشەدار
بۆ هەموو ئەمانە دەنووسم.
شیکی

بەبینینی گەمییەی راوچییانی قاز
خەمبارم.
باشۆ

گەلێك گوند
گوڵو گیایان نییەو ماسییەکان ناناسن
بەڵام هەموویان ئەمشەو مانگ دەبینن.
سای کاکۆ

کرمە درەوشاوەکانی شەو
لەڕەنگدانەوەی روناکی خۆیان دەترسن
لەئاوەکەدا.

سۆتە ـ یۆ

شەوی پاییزان ـ
شادم
بەتەنیایی.

باشۆ

بەڕێدا دەڕۆم،
سێبەرەکەیشم لەتەنیشتم
لەمانگ دەنوارم.

سۆدۆ

کەباران خۆشیکردەوە
دەردو رەنج سارد بوونەتەوە
لەشاخی ئاساما.

سۆدۆ

لەهەمان ئەوماڵەی جوتیارەکان نووستوون
تریفەی مانگ‌و گوڵیان تێدایە.

باشۆ

ئاسمان ساوە
مانگ‌و بەفر
هەر دووك یەك رەنگن.

سۆگنسۆ ـ نی

دەریا رەش دەچێتەوە،
دەنگی مراوییە کێوییەکان
سپی و ماندووە.

باشۆ

جێی ستایشە کەسێك بیر نەکاتەوە،
ژیان تێپەڕیوە.
کاتی سمکۆڵانی رەخش ــ ی رۆستەم.

باشۆ

لە تریفەی مانگە شەودا
تەنانەت مێشولەکانیش کەلەتاریکیدا دێن و
دەچند جوان دێنە بەرچاو.

بای شیتسۆ

بێ ماندوو بوون
بە دیار مانگەوە دانیشتووم
نەجارێك و نەدووان.
کی جین

ڕێژنە بارانی هاوین
ژنێکی تەنیا
سەیری دەرەوە دەکات.
کی کاکۆ

هەور گەلێك
مانگیان هەڵگرتووە.
بۆنجۆ

کاشکی ئەو لێرە دەبوو
دڵداری تووڕەو تۆسنم ـ
مانگی پڕ.
ئایسا

لەگەڵ کەسێکدا کەبەئاشکرا راوبۆچوونی ناڵی
دوا نیوەڕۆیەکی خۆشم بردە سەر.
هیاکۆچی

شەو
رەنگدانەوەی رێگەی شیر ئاسا
لەسەر گوڵە مەرەزە.
ئای زن

مەگرین حەشەرەکان
چوون تەنانەت ئەستێرە عاشقەکانیش
دەردی دووری دەچێژن.
ئایسا

شەوانی شیرینی بەهار
بەبۆنی گوڵە گێلاسەکان
کۆتاییان هات.
باشۆ

ئەم وەرگێڕانە

لە2007/6/20 دەستی پێکراوە

لە2007/9/26 تەواو بووە.

لەکۆتاییدا دەکرێ زۆر سوپاسی مامۆستاو هاوڕێم (عەبدولکەریم شێخانی) بکەم کەهەمیشە کۆمەکم دەکاتو بەوەرگێڕانەکانمدا دەچێتەوە، هەم وەك زمانی فارسی هەم وەك زمانی کوردی. ئەم وەرگێڕانە بەشێك لەڕەنجی پڕ گەنجی ئەویشی تێدایە.